

ATT Nru XXIV tal-2012

Liġi dwar min jista' jgħin jew jieħu ħsieb lil persuna b'diżabilità meta din ikollha bżonn

Il-President, bil-permess tal-membri tal-Parlament, ħareġ b'din il-liġi:-

1. Din il-liġi fil-qosor jismha l-Att tal-2012 u tbiddel xi affarijiet li jeżistu diġà f'liġi li jismha 'l-Kodiċi Ċivili'.
2. F'din il-liġi żdiedet ukoll il-kustodja, jiġifieri min se jieħu ħsieb xi affarijiet tiegħek fejn ikollok bżonn biss, u mhux f'kolli bħal kif kien qabel. Qabel, fil-liġi kien hemm biss il-kuratur li jieħu ħsieb l-affarijiet kollha tiegħek mingħajr ma għandu għalfejn jgħidlek. Issa hemm ukoll il-kustodju li jieħu ħsieb xi affarijiet tiegħek meta jkollok bżonn u jrid bilfors jikkellem miegħek.
3. Dawn l-affarijiet ta' hawn taħt żdiedu mal-Artiklu 188 tal-Kodiċi Ċivili.

Subtitolu IA

Fuq il-Kustodja

Persuni li jista' jkun li jkollhom bżonn il-kustodja

188A (1). Persuni li jkollhom problema ta' saħħa mentali jew xi problema oħra, u ma jkunux jistgħu jieħdu ħsieb tagħhom infushom, jista' jkun li jkollhom bżonn il-kustodja. Jiġifieri li xi ħadd jieħu ħsieb l-affarijiet jew xi affarijiet tiegħu jew tagħha.

(2) L-istess ukoll għal dawk li għandhom inqas minn 16-il sena (Artikolu 156).

(3) Talba biex ikun hemm kustodju jew iktar minn kustodju wieħed tista' ssir minn kulmin ikun jixtieq jew minn kull persuna msemmija fl-Artiklu 189 (3) ta' din il-Liġi jew Artiklu 521 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili.

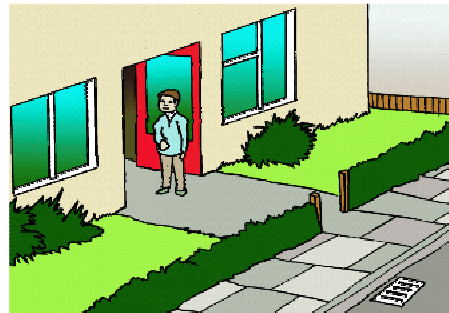
(4) Jekk, waqt li jkunu għaddejjin l-affarijiet, il-Qorti taħseb li l-persuna jista' jkun ikollha bżonn li xi ħadd jieħu ħsiebu jew ħsiebha, il-Qorti tgħid lill-Bord dwar il-Kustodja. Dan hu grupp ta' nies li jiddeċiedu jekk il-persuna jkollhiex bżonn lil xi ħadd biex jieħu ħsieb xi affarijiet tagħha. Dan il-Bord għe magħmul apposta skont il-Liġi biex jiddeċiedi fuq dawn l-affarijiet.

(5) Il-kelma “dizabilità” tfisser l-istess kif hemm miktub fil-Liġi Opportunitajiet Indaq Persuni b'Dizabilità.

Il-kliem “dizordni mentali” jfisser l-istess kif hemm miktub fil-Liġi dwar is-Saħħa Mentali.

Imma kull meta jissemmew kliem bħal problemi fil-moħħ jew moħħ li ma żviluppax sew jew b'nuqqas ta' żvilupp, ma għandhomx jiftiehm bħala problemi ta' saħħa mentali għal hawnhekk.

X'għandu jagħmel il-kustodju

188B. Kustodju għandu:

- (a) Jieħu ħsieb l-affarijiet personali u anke propjetà tal-persuna li hu jkun irid jieħu ħsieb.
- (b) Jieħu ħsieb u jikkellem minflok il-persuna f'affarijiet personali jew affarijiet oħra tal-persuna matul iż-żmien, meta l-persuna ma tkunx kapaċi tieħu ħsieb xi ħaġa jew iktar minn ħaġa waħda fil-ħajja tagħha.
- (c) Jagħmel kull ħaġa oħra għal u f'isem il-persuna li hu jkun qiegħed jieħu ħsieb, kif ikun mitlub li jagħmel mill-Bord tal-Kustodja, li huma grupp ta' nies li jiddeċiedu min se jkun li jieħu ħsieb il-persuna b'diżabilità, u li jkun ġie magħmul mill-Qorti.

Obbligi fir-rigward ta' atti ta' kustodja

188Ċ. (1) Min ikun qiegħed jieħu ħsieb xi ħadd jew xi affarijiet ta' xi ħadd, għandu jagħmel dan skont kif miktub hawn taħt:

- (a) dak li tixtieq il-persuna jkun rispettat u jsir sa fejn hu possibbli
- (b) jara li dak li jsir ikun għall-aħjar tal-persuna li tkun taħt kustodja
- (c) dak li jsir waqt li hemm kustodja jkun jaqbel mal-għanijiet li għalihom qed isir u ma jsir xejn iżjed jew inqas minn dak li hemm bżonn
- (d) persuna li tkun taħt kustodja, jiġifieri jkun hemm xi ħaddieħor li jieħu ħsieb ta' xi affarijiet tagħha jew l-affarijiet kollha tagħha, għandha dejjem ikollha dritt biex tagħżel u tiddeċiedi fuq l-affarijiet tagħha hi stess, ħlief meta veru hemm bżonn li jiddeċiedi l-kustodju. Il-kustodju għandu jiddeċiedi biss fejn ma jistax isir mod ieħor.

(2) Il-Kustodju, jiġifieri dak il-bniedem li jkun qiegħed jieħu ħsieb xi affarijiet ta' persuna oħra, għandu dejjem jagħmel affarijiet għall-aħjar tal-persuna u għandu:

- a) juża l-għajnuna neċessarja, inkluż apparat fejn dan jgħin, sabiex jagħti l-aħjar support lill-persuna li jkun

qiegħed jieħu ħsieb biex din tiddeċiedi hi sa fejn hu possibbli.

- b) jikkellem mal-persuna li jkun qiegħed jieħu ħsieb u jirrispetta d-drittijiet tagħha u dak li tixtieq il-persuna.
- c) jinkoraġġixxi lill-persuna biex tieħu sehem f'affarijiet tal-komunità.
- d) jinkoraġġixxi lill-persuna biex kemm jista' jkun tieħu ħsieb tagħha nnifisha u tiddeċiedi sew fuq l-affarijiet tagħha u l-propjetà tagħha.
- e) jipproteġi lill-persuna meta jkun hemm affarijiet li mhux sewwa, bħal meta xi ħadd ma jittrattax sew il-persuna.
- f) jipprovdi lill-persuna bl-għajnuna li jkollha bżonn biex l-affarijiet li hawn f'din il-lista jsiru.

(3) Il-Bord tal-Kustodja jiddeċiedi dwar min se jkun il-kustodju tal-persuna b'diżabilità, u jieħu ħsieb xi affarijiet jew l-affarijiet kollha tal-persuna. Il-kustodju jista' jagħmel affarijiet f'isem il-persuna b'diżabilità, bħal pereżempju jiffirma f'isimha, sakemm il-Bord tal-Kustodja jgħid li hu jista' jagħmel dan.

Setgħa biex isiru regolamenti

188D. Il-Ministru tal-Ġustizzja u l-Ministru tal-Politika Soċjali jista' jagħmel xi regoli biex l-affarijiet ta' hawn fuq isiru.

4. L-Artiklu 191 tal-Kodiċi se jinbidel u jsir hekk:

Interdizzjoni tal-minuri

191. (1) Nies li jkollhom inqas minn 18-il sena jistgħu jew ikunu taħt kustodja, jiġifieri jkun hemm xi ħadd jieħu ħsieb il-persuna, jew jitneħħewlu/ha drittijiet tiegħu jew tagħha fl-aħħar sena qabel jagħlqu t-18-il sena. Meta jiġri hekk, il-Bord tal-Kustodja jista' jiddeċiedi li jkun hemm kustodju jew xi persuna oħra. Jiġifieri jkun hemm xi haddieħor li jieħu ħsieb il-persuna.

(2) Il-kustodju, jiġifieri l-persuna li jkun qiegħed jieħu ħsieb il-persuna b'diżabilità fejn hemm bżonn, ma jistax jibda jagħmel dan qabel ma l-persuna tagħlaq it-18-il sena.

5. Dan ta' hawn taħt għandu jżdied wara t-**Titolu III** tat-**Taqsim**a II tat-tieni **Ktieb** tal-liġi:

Titolu IIIA **Fuq il-Kustodja**

Bord dwar il-Kustodja

519A (1). Għandu jkun hemm Bord dwar il-Kustodja, li huma grupp ta' nies li jiddeċiedu min se jkun se jieħu ħsiebek, u li jagħmlu l-President ta' Malta skont il-parir tal-Prim Ministru wara li jkun tkellem ma' membri oħra fil-Parlament.

(2) Il-Bord tal-Kustodja jrid ikun magħmul minn tliet persuni li huma:

(a) Imħallef jew Maġistrat jew persuna li kienet Imħallef jew Maġistrat, li għandha tkun ukoll dak li jmexxi l-Bord

(b) membru li jkun magħżul mill-KNPD wara li din tkun tkellmet ma' għaqdiet oħrajn li jaħdmu ma' persuni b'diżabilità

(ċ) membru li jkun magħżul mill-awtorità li tiegħu tnebb id-drittijiet ta' persuni bi problemi ta' saħħa mentali wara li din tkun tkellmet mal-għaqdiet li jaħdmu ma' persuni li għandhom problemi ta' saħħa mentali:

Persuni oħra bħal dawn li semmejna hawn fuq jistgħu wkoll jintgħażlu biex ikunu f'dan il-Bord meta ma jkunux jistgħu l-membri l-oħrajn.

(3) Il-President li jmexxi l-Bord u anke l-persuni l-oħrajn għandhom jibqgħu fil-Bord għal 3 snin, u wara jistgħu wkoll jerġgħu jiġu magħżula.

Jekk membru tal-Bord jiġi magħżul xi żmien wara li ġew magħżula l-membri l-oħrajn, dan il-membru għandu xorta jispicċa fl-istess żmien bħall-oħrajn.

(4) Persuni li ma jistgħux ikunu membri fil-Bord huma dawn:

- (a) Ministru, jew min jaħdem fil-Parlament, Sindku jew min jaħdem f'xi Kunsill Lokali.
- (b) persuna li jkun mneħħija d-drittijiet tagħha bil-liġi.
- (c) persuna li jkollha bżonn lil xi taddiehor biex jieħu tnebbha.
- (d) persuna li tkun falluta u ma jkollhiex flus.
- (e) persuna li nqabdet tagħmel xi taġa tażina lil nies oħra, jew serqet jew tadet xi flus li mhux tagħha, jew tadet affarijiet li kienu misruqa, jew għamlet affarijiet oħra li jmorru kontra l-liġi.

(5) Jista' jkun hemm bżonn li jilħqu membri oħrajn f'dan il-Bord:

- a. meta jkun għadda z-żmien li suppost joqogħdu fuq il-Bord.
- b. jekk ikun hemm affarijiet li ġraw li suppost ma jhallux lill-persuna tkun membru fil-Bord.
- c. jekk xi membru jiddeċiedi li jieqaf.

(6) Meta jintgħażlu l-persuni għall-Bord u anke meta l-membri tal-Bord jiddeċiedu li jieqfu mill-Bord, din għandha tidher fuq il-Gazzetta tal-Gvern:

Iżda jekk din ma tiġix tidher fuq il-Gazzetta, xorta waħda jittieħdu d-deċiżjonijiet.

(7) Il-Bord għandu jimxi skont kif miktub f'din il-Liġi stess u fxi regolamenti li l-Ministru għall-Politika Soċjali flimkien mal-Ministri tal-Ġustizzja u tas-Saħħa jkunu għamlu.

(8) Jekk il-Bord isir jaf li hemm xi ħaġa li mhux sew fix-xogħol li jagħmel il-Bord, il-Bord għandu jgħid dwar dan lil min jaħdem fuq hekk.

(9) Jekk ikun hemm ukoll xi suspett dwar xi ħaġa ħażina ħafna fix-xogħol li jkun qiegħed isir mill-Bord, il-Bord għandu wkoll jgħid lil min ikun jista' jieħu ħsieb.

(10) Meta l-Bord ikun qiegħed jagħmel xogħlu, irid jiddeċiedi waħdu u mhux xi ħaddieħor jiddeċiedi xi affarijiet minflok.

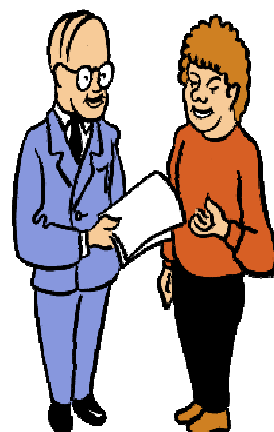
(11) Il-Ministru għandu jlaħħaq persuna biex tkun bħala registratur tal-Bord biex dan jieħu ħsieb xi affarijiet fil-Bord.

(12) Sakemm ma jkunx deċiż mod ieħor, il-Bord għandu jiltaqa' fil-privat.

Proċeduri

519B. (1) Il-Bord, fix-xogħol tiegħu, għandu jagħmel l-affarijiet fi żmien kif suppost u għandu wkoll jobdi r-regoli, jiġifieri dak li suppost jew li mhux suppost isir. Kull każ għandu jinstema' fi żmien 30 ġurnata minn meta l-persuna tkun tkellmet.

(2) Il-Bord għandu jagħmel ir-regoli, jiġifieri dak li suppost isir u dak li mhux suppost isir dwar kif jimxu l-affarijiet:

Imma l-membri kollha fil-Bord għandhom jattendu fil-laqgħat.

(3) Kulmin jagħti xhieda quddiem il-Bord jista' jagħmel hekk jekk bil-kliem jew bil-kitba jew b'xi mod ieħor.

(4) Il-President tal-Bord jista' jitlob li jsir ġurament, jiġifieri li dak li qiegħda tgħid il-persuna huwa minnu.

(5) Il-Bord jista' jordna lir-reġistratur tal-Bord biex persuna li taħdem il-Qorti twissi jew tavża persuna biex tidher quddiemu jew biex iġġib magħha xi karti li jkun hemm bżonn.

(6) Il-Bord jista' wkoll jibgħat lil xi nies sabiex iġibu persuni biex jagħtu xhieda. Il-Bord jista' jitlob l-għajnuna ta' xi nies li jaħdmu l-Qorti jew lil Pulizija meta jmur għand in-nies.

(7) Jekk xi persuna li tkun imwissija ma tiġix meta jkun suppost li tiġi, din il-persuna tkun kisret il-liġi u għalhekk il-Qorti tista' twaħħalha sa 250 ewro jew sa tliet xhur ħabs, jew it-tnejn li huma flimkien.

(8) Il-persuni li jidhru quddiem il-Bord iridu juru rispettt lejn il-Bord. Jekk ma jagħmlux dan ikunu qed jiksru l-liġi.

(9) F'ċertu każi, il-Bord jista' jordna lil persuna biex tħallas xi spejjeż tal-proċeduri. Dan isir meta jkun hemm bżonn.

(10) Kull meta l-Bord jagħti ordni lil persuna, għandu dejjem ikun hemm ir-raġunijiet ukoll, jiġifieri għal xiex qiegħdin jagħtu din l-ordni.

Ħatra ta' esperti u talba għal informazzjoni

519C. (1) Il-Bord dwar il-Kustodja jista' jqabbad lil persuni li jifhmu biex jgħinu fix-xogħol tiegħu.

(2) Il-Bord jista' jistaqsi lil postijiet tax-xogħol tal-Gvern, kunsill lokali jew xi persuni oħra biex jagħtu xi informazzjoni li jkun hemm bżonn, u jista' wkoll jagħmel ordni li dawn jibgħatu r-rapport tagħhom lil Bord f'certu żmien.

Il-mod kif xi ħadd isir kustodju

519D. (1) Talba biex isir kustodju, jiġifieri xi ħadd jieħu ħsieb il-persuna jew xi affarijiet tal-persuna, għandha ssir lill-Bord dwar il-Kustodja.

(2) Fit-talba biex ikun hemm kustodju, għandu jkun hemm l-affarijiet kollha għalfejn saret it-talba u anke l-ismijiet tax-xhieda, jekk ikun hemm.

(3) Kull informazzjoni li kien hemm waqt it-talba għandha tiġi murija lill-Bord.

Eżami tal-persuni li dwarhom qed tintalab il-kustodja u l-ħatra ta' kustodju temporanju

(1) Il-Bord dwar il-Kustodja għandu jara li l-persuna b'diżabilità li jkun qiegħed jintalab il-kustodja għaliha, tidher quddiem il-Bord biex tiġi mistoqsija xi mistoqsijiet lilha jew lil persuna oħra li jqabbad il-Bord stess. Il-Bord jista' dejjem ipoġġi kustodju għal żmien qasir waqt li jkunu għaddejjin l-affarijiet.

Dan il-kustodju ma jistax idur iktar minn 26 gimgħa (jiġifieri 6 xhur), u f'dan iż-żmien għandu jiġi deċiż jekk għandux ikun hemm kustodju.

(2) Fejn ikun hemm bżonn, il-Bord dwar il-Kustodja jmur hu f'idejn il-persuna b'diżabilità biex jiltaqa' magħha.

(3) Meta jkun hemm bżonn, il-Bord jista' jgħid jew jagħzel avukat biex jgħin lil persuna.

Ħatra ta' kustodju

519F. (1) Jekk il-Bord dwar il-Kustodja jaħseb li hemm raġuni tajba biex ikun hemm kustodju, dan għandu jgħid min se jkun il-kustodju. Il-kustodju jrid jimxi skont kif suppost, u skont dak li tgħid din il-Liġi stess.

(2) Meta jkun hemm deċiżjoni dwar jekk persuna b'diżabbiltà jkollhiex bżonn kustodju, jiġifieri xi ħadd li jieħu ħsiebha, jew le, il-Bord għandu jara jekk il-bżonnijiet tal-persuna b'diżabbiltà jistgħux jieħdu ħsiebhom persuni oħra minflok kustodju biex kemm jista' jkun il-persuna b'diżabbiltà jkollha iktar libertà fuq dak li tixtieq tagħmel.

(3) Meta l-Bord jiddeċiedi li jkun hemm kustodju għal persuna b'diżabbiltà, jiġifieri xi ħadd li jieħu ħsiebu/ha, il-persuna xorta għandu jkollha l-libertà kollha possibbli f'dak li tkun tixtieq tagħmel.

(4) Meta l-Bord jordna biex ikun hemm kustodju, huma għandhom ukoll jagħmlu laqgħa mill-inqas fi żmien sentejn, biex jaraw kif se jrin l-affarijiet u jekk ikunx hemm bżonn li tinbidel xi ħaġa.

Imma l-Bord jista' jagħmel dan anke qabel is-sentejn jekk jara li hemm bżonn tinbidel xi ħaġa fil-kustodja.

(5) Ir-registratur tal-Qorti għandu jżomm lista tan-nies li għandhom kustodja. Il-Bord għandhom jgħidulu meta persuna b'diżabbiltà tingħata kustodja jew meta ma tibqax bil-kustodja.

(6) Ir-registratur tal-Bord għandu jżomm lista bl-ismijiet tal-persuni b'diżabbiltà kollha li għandhom kustodja, jiġifieri dawk li jkun hemm xi ħadd jieħu ħsieb ta' xi affarijiet jew l-affarijiet kollha tagħhom.

(7) Ir-registratur tal-Bord, li jkun qed jieħu ħsieb din il-lista, ma jistax jagħti ismijiet tan-nies jew informazzjoni oħra, sakemm il-Bord ma jgħidx li jista' jagħti din l-informazzjoni għax ikun hemm bżonn.

Persuni li jistgħu jsiru kustodji

519G. (1) Il-Bord dwar il-Kustodja jista' jagħmel kustodju biex tieħu ħsieb xi affarijiet jew l-affarijiet kollha ta' persuna b'diżabilità lil dawk il-persuni li jkollhom iktar minn 18-il sena, ikunu jgħixu f'Malta u jekk il-persuna tkun trid. Meta jagħzlu l-kustodju, il-Bord irid ikun ċert fuq dan li ġej:

- (a) din il-persuna tkun tista' tieħu ħsieb lil ħaddieħor, b'dak kollu li suppost tagħmel, skont kif hemm miktub f'din il-Liġi.
- (b) ix-xogħol li se tagħmel il-persuna se jkun dejjem għall-ġid tal-persuna li tkun qiegħda tieħu ħsieb.
- (c) dak li jkun irid il-kustodju ma jkunx kontra dak li tkun tixtieq il-persuna b'diżabilità li jkun qed jieħu ħsieb tagħha. Jekk jiġri dan, il-kustodju għandu jgħid mill-ewwel lill-Bord kif isir jaf.
- (d) il-kustodju ma jkunx Ministru, jew Segretarju Parlamentari jew membru fil-Parlament, jew inkella jmexxi jew ikun parti minn kunsill lokali.
- (e) il-kustodju ma jkunx xi ħadd li tneħħewlu d-drittijiet tiegħu bil-Liġi.
- (f) il-kustodju ma jkunx xi ħadd li hu stess għandu kustodju jieħu ħsiebu.
- (g) il-kustodju ma jkunx xi ħadd li hu fallut, jiġifieri ma jkollux flus.
- (g) il-kustodju ma jkunx xi ħadd li jkun għamel xi haġa ħażina kontra l-Liġi, jew seraq xi affarijiet jew flus, jew għamel xi affarijiet oħra kontra l-familja.

Imma l-Bord jista' jagħmel żewġ kustodji għal persuna b'diżabilità waħda, u kull wieħed minn dawn jagħmlu affarijiet li suppost jagħmlu kif miktub qabel, kif jiddeċiedi l-Bord.

(2) Biex jiddeċiedi jekk persuna b'diżabilità hix tajba biex tkun kustodju għal ħaddieħor, il-Bord għandu jara dak li tixtieq il-persuna, jekk ikunx hemm ix-xewqa li jkun xi ħadd minn tal-familja jew xi ħaddieħor li l-persuna b'diżabilità tkun taf, u anke kemm dak li jkun ser jieħu ħsieb il-persuna b'diżabilità jkunx jaqbel mal-persuna.

(3) Il-kustodju, jiġifieri dak li jkun qed jieħu ħsieb persuna b'diżabilità, ma jistax jieħu xi flus għax-xogħol li jkun qiegħed jagħmel, sakemm il-Bord ma jkunx iddeċieda mod ieħor.

(4) Jekk il-Bord jara li l-kustodju ma jkunx qiegħed jagħmel l-affarijiet kif suppost, jista' jpoġġi persuna oħra li toqgħod kustodja u li tkun tista' tieħu ħsieb il-persuna b'diżabilità b'mod aħjar.

(5) Il-Bord jista' wkoll jiddeċiedi biex ibiddel il-kustodju jekk ikun hemm bżonn u jkun hemm raġuni tajba u biżżejjed.

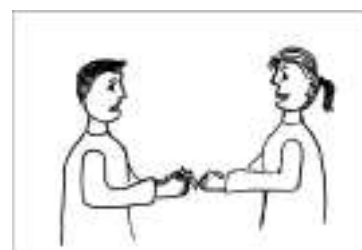
Dmirijiet, jiġifieri dak li għandu jagħmel il-kustodju meta jkun hemm bżonn li jieħu ħsieb xi propjetà

519H (1) Skont kif jiddeċiedi l-Bord, il-kustodju jkun jista' jieħu ħsieb flus u affarijiet oħra tal-persuna li jkun qiegħed jieħu ħsieb. Meta jsir kustodju, fi żmien xahrejn, irid jagħti lill-Bord lista ta' affarijiet li għandha l-persuna b'diżabilità, inkluż flus u propjetà.

(2) Il-kustodju li jirċievi xi flus jew xi affarijiet oħra li jkunu għall-persuna b'diżabilità li qed jieħu ħsieb, għandu jżomm lista tal-affarijiet kollha li rċieva.

(3) Il-kustodju għandu jgħid u jara jekk il-Bord jaqbilx, qabel ma jagħti lil ħaddieħor xi propjetà jew affarijiet oħra li huma tal-persuna b'diżabilità li hu jkun qiegħed jieħu ħsieb.

Jekk ikun hemm drabi li l-kustodju jagħti jew ibigħ xi propjetà jew affarijiet tal-persuna b'diżabilità mingħajr ma dan għandu permess, dawn jiġu li qatt ma saru.

Imma dan ma jfissirx li l-kustodju ma jistax jipprovdi għal dak li jkollha bżonn il-persuna li jkun qiegħed jieħu ħsieb.

(4) Il-kustodju għandu wkoll jagħti lill-Bord dwar il-Kustodja lista ta' kemm ħareġ u daħħal flus għal persuna b'diżabilità, u jagħmel ġurament li jgħid il-verità, u dan irid isir:

- (a) kull sena
- (b) meta jkun hemm ħaddieħor li se jieħu ħsieb il-persuna
- (ċ) meta jispiċċa ż-żmien tal-kustodju.

(5) Fi żmien 13-il ġimgħa (tliet xhur) minn meta tmūt il-persuna b'diżabilità li jkollha kustodja, il-kustodju tagħha għandu jagħti lill-Bord lista ta' affarijiet li għamel, jiġifieri dawk il-flus li nefaq u daħħal u l-affarijiet li kien imexxi hu, u anke, jekk ikun hemm, il-flus li nefaq għall-funeral u d-difna.

(6) Kull persuna oħra, bħal membri oħra tal-familja jew xi ħaddieħor li jkun jixtieq ikellem lill-Bord u jgħid dak li jkun jixtieq jgħid fuq il-mod kif il-kustodju qiegħed imexxi l-flus tal-persuna u jieħu ħsiebha, jistgħu jagħmlu dan wara li jkunu kellmu lill-kustodju, jiġifieri dak li jkun qiegħed jieħu ħsieb l-affarijiet tal-persuna.

Kustodju jista' jitlob parir

519I. (1) Il-kustodju jista' jsaqsi lill-Bord dwar il-Kustodja dwar affarijiet li għandhom x'jaqsmu max-xogħol tal-Kustodju skont dak li suppost jagħmel.

(2) Il-Bord jista' jibgħat il-mistoqsijiet li għamel il-kustodju lil persuna oħra skont il-bżonn.

(3) Il-Bord jista':

- (a) jaċċetta jew ma jaċċettax dak li jkun jrid il-kustodju
- (b) jagħti parir dwar x'inhu l-aħjar li jsir

(ċ) jgħid u jordna xi jrid isir jew ibiddel xi affarijiet fl-ordni tal-kustodja

(4) Ma għandux jingħata kastig lill-kustodju li jkun għamel xi haġa ħażina sakemm il-Bord ma jkunx ċert li jkun għamel xi haġa ħażina.

Meta titneħħa l-kustodja

519J. (1) Kull persuna li tagħmel talba biex issir kustodju, jiġifieri tiegħu ħsieb xi affarijiet ta' xi haddieħor, tista' titlob lill-Bord dwar il-Kustodja biex ma jibqax kustodju, u l-Bord wara li jara t-talba, jista' jiddeċiedi li l-persuna ma tibqax bil-kustodja, jekk:

- (a) ir-raġuni li ntgħażel il-kustodju ma għadhiex hemm
- (b) ikun hemm biżżejjed raġunijiet biex il-kustodja tiġi mneħħija.

(2) Meta l-persuna b'diżabilità li jkollha kustodja tmut, il-kustodju għandu jinforma b'dan lill-Bord fi żmien ġimgħa.

Xogħol speċjali tal-Bord

519K. (1) Jekk il-Bord dwar il-Kustodja jsir jaf li hemm persuna b'diżabilità li qed tbat għax mhux qiegħda tkun trattata sew, il-Bord jista' jgħid lil xi hadd, jew iktar minn persuna waħda, biex imorru jaraw lil persuna b'diżabilità u jagħmlu rapport dwar dan, jiġifieri jiktbu dak li qed isir ħażin. Dan ir-rapport irid jingħata lill-Bord fi żmien erbat ijiem jew fiż-żmien li tkun qalet il-Qorti.

Il-Bord, jekk ikun hemm bżonn, jista' jitlob li dawn n-nies jieħdu ġurament, jiġifieri li qegħdin jgħidu l-verità f'dak li kitbu fir-rapport.

(2) Meta l-persuna li tkun intgħażlet biex tagħmel ir-rapport ma tkunx tista' tagħmel dan għax issib

xi problemi, il-Bord jista' jgħid lill-Pulizija biex dawn jagħtu l-għajnuna biex il-persuna tkun tista' tagħmel ir-rapport.

(3) Meta l-Bord jirċievi r-rapport, il-Bord jista', wara li jara x'jaħsbu nies oħra, jgħid lil min hemm bżonn sabiex jara kif il-persuna b'diżabilità ma tibqax tkun trattata ħażin, jew li jieqfu l-affarijiet l-oħra li qed isiru ħażin.

(4) Sabiex tagħti l-għajnuna li hemm bżonn biex isir ir-rapport, il-Pulizija tista' tidhol f'kull post u anke tuża forza biex tidhol xi mkien, sabiex ikunu jistgħu jaraw il-persuna b'diżabilità u jagħmlu r-rapport b'dawk l-affarijiet li raw.

(5) Il-membri tal-Bord dwar il-Kustodja, ir-registratur jew xi persuna oħra li tkun qiegħda tagħmel xi affarijiet li jkun irid il-Bord ma għandhomx jinżammu personalment responsabbli meta dak li qed jagħmlu jkun qegħd jagħmluh b'intenzjoni tajba.

Appell minn xi deċiżjoni li jieħu l-Bord

519L. (1) Kull persuna li tħoss li l-Bord dwar il-Kustodja ma ħadux deċiżjoni tajba tista' tappella, jiġifieri tgħid lill-Qorti biex jerġgħu jaraw id-deċiżjoni li jkun ħa l-Bord.

(2) Biex il-Qorti terġa' tara d-deċiżjoni li jkun ħa l-Bord, dan l-appell għandu jsir fi żmien 20 ġurnata minn meta l-Bord ikun ħa d-deċiżjoni.

(3) L-appell li jsir, jiġifieri biex tiġi riveduta d-deċiżjoni li jkun ħa l-Bord, m'għandux iwaqqaf dak li jkun iddeċieda l-Bord, sakemm il-Qorti ma tiddeċidix mod ieħor.

Persuni li jitneħħew lhom id-drittijiet tagħhom jew li ma jkunux jistgħu jagħmlu l-affarijiet waħedhom

519M. (1) Kull persuna msemija f'din il-liġi tista' tgħid lill-Qorti biex tbiddel id-deċiżjoni li tkun ittiegħet dwar xi

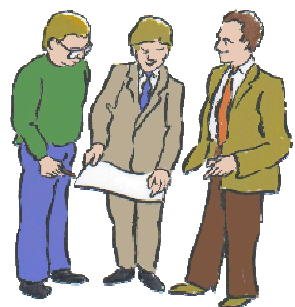
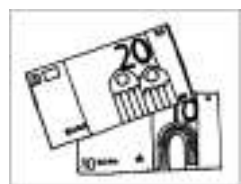
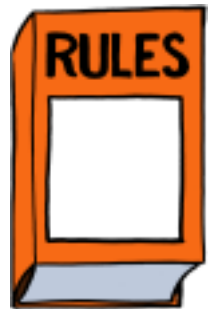
persuna b'diżabilità li tiddependi għalkollox minn ħaddieħor. Barra dan, il-Qorti tista' tgħid lill-Bord tal-Kustodja biex jgħinha dwar dan.

(2) Meta l-Qorti tara li hemm biżżejjed raġunijiet biex tinbidel id-deċiżjoni li tkun ħadet qabel, din għandha tagħmel dan u tavża lill-Bord dwar il-Kustodja.

Setgħa biex isiru regolamenti

519N. Il-Ministru li jieħu ħsieb il-ġustizzja, flimkien mal-Ministru li jieħu ħsieb l-affarijiet soċjali u l-Ministru tas-saħħa jistgħu jagħmlu xi regoli ġodda, jiġifieri kif suppost timxi, biex l-affarijiet li hawn miktub hawnhekk isiru aħjar u bla ma ssir ħsara fuq dak li ntqal qabel. Dawn ir-regoli jistgħu:

- (a) jiktbu kif suppost għandhom isiru l-affarijiet tal-Bord dwar il-Kustodja;
- (b) jaraw kif se jinżamm ir-registru dwar liema persuni b'diżabilità għandhom kustodja u dwar min hu kustodju. Ir-registru jista' jinżamm ukoll permezz tal-kompjuter;
- (ċ) jagħmlu l-formoli li jkun hemm bżonn isiru;
- (d) ikun hemm lista ta' affarijiet li mhux suppost isiru u anke multi ta' mhux iktar minn tliet elef ewro (3000 ewro), jiġifieri flus li trid tħallas jekk ma timxix skont kif suppost isir;
- (e) jgħidu l-flus li għandhom jingħataw biex il-kustodju jkun jista' jieħu ħsieb flus tal-persuna b'diżabilità fejn ikun hemm bżonn;
- (f) jiktbu dawk li jridu jitħallsu lill-esperti li jkun għażel il-Bord, jiġifieri nies li jkunu jafu u jifhmu ħafna fuq dan ix-xogħol.

Tibdil fl-Artiklu 22 tal-Att dwar Opportunitajiet Indaqs lil Persuni b'Dizabilità' (Kap. 413)

6. L-Artiklu 22 tal-Att dwar Opportunitajiet Indaqs lil Persuni b'Dizabilità għandha tinbidel u tiġi hekk:
- (a) fil-paragrafu (r), minflok il-kliem “b'dizabilità u”, għandha tintuża l-kelma “b'dizabilità”;
  - (b) fil-paragrafu (s) tiegħu, minflok il-kliem “minn Malta” għandu jinkiteb “minn Malta; u”;
  - (ċ) wara l-paragrafu (s), għandu jiżdied dan li ġej :

“(t) sabiex jara li l-ordnijiet tal-Kustodja qegħdin jsiru tajjeb”.

